

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ליל שמחת תורה (קודם הקפות), ה'תשל"ה

יוצא לאור לשמיני עצרת ושמחת תורה, ה'תשפ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"ת ר' אשר לוי יצחק בן אסתר מלכה

בקשר עם יום הולדתו החמישים

יום הקדוש, יום הכיפורים ה'תשפ"ב

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ולשנת הצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנה

ונחת רוח חסידותי מכל יוצאי חלציו

ברוב טוב גשמי ורוחני ומתוך שמחה וטוב לבב

נדפס על ידי ולזכות

זוגתו מרת רחל רינת גילי

בניהם ובנותיהם

הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת חי' פרומה

יחזקאל יהודה, מתתיהו זאב, חנינה, רות, וחי' מושקא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

אדרעי

ולזכות הוריו

הרה"ת הרב משה וזוגתו מרת אסתר מלכה שיחיו אדרעי

מיואש ח"ו מפני מצבו וכי ושהקערה נהפכה על פ"י ח"ו, ובאותו מכתב עצמו כותב שברכו השי"ת בילדים טובים ועקה"ב ראוי לשמה בת ישראל כשרה וכי.

והסתירה מובנת, אלא שאין להקשות על פיתוי מלך זקן וכסיל הוא היצר הרע לבלבל את האדם מעבודת השי"ת שצריכה להיות דוקא בשמחה וטוב לבב, אבל מה שאינו מובן, כיון שיודע שהוא הכסיל המפתה ומבלבל למה להטות און לפיתוי,ו,

והנה אין צועקין על העבר, והכתוב לעיל הוא בהנוגע להבא, ע"ד חוזק הבטחון בבורא עולם ומנהיגו המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית,

ומה שכותב אודות דוחק הפרנסה, הרי אם באמת דחוקה היא, ידועה עצת חז"ל להרבות בצדקה ולחלק את הצדקה לרבות פעמים, ומהזמנים המסוגלים לזה הוא בכל יום חול קודם תפלת הבקר.

ולהודעתו ממצב זוגתו תחי' — השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

וכשיודיע שם זוגתו ושם אמה יזכירוה על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע,

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ג

ושהקערה נהפכה על פ"י: ע"פ ב"ב טז, א. ועקה"ב: = ועקרת הבית. — וראה ב"ר פע"א, ב. זח"א קנד, א. ועוד. והסתירה מובנת: ראה ע"ד אג"ק ח"ט אגרת ב'תתנו. ח"י"ב אגרת ד"צ. ח"י"ח אגרת ו'תרלט. ובכ"מ.

מלך זקן וכסיל .. היצר הרע: קהלת ד, יג ובפרש"י. בשמחה וטוב לבב: תבוא כח, מז. וראה רמב"ם הל' לולב בסופן. אין צועקין על העבר: ראה ברכות נד, א. ידועה עצת חז"ל להרבות בצדקה: ראה כתובות טו, סע"ב (ובפרש"י). ולחלק .. לרבות פעמים: ראה פיה"מ להרמב"ם אבות פ"ג מט"ו. תניא אגה"ק סכ"א (קלג, ב). ומהזמנים המסוגלים לזה: ראה ב"ב י"ד, א. תניא אגה"ק ס"ח. הקדמת הסיפור. וראה אג"ק ח"ב אגרת רלח. ספר המנהגים-חב"ד ס"ע 7. וש"נ.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת שמיני-עצרת ושמחת-תורה הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ליל שמחת תורה ה'תשל"ה, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ערב חג הסוכות, ה'תשפ"ב,
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5782 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

וגדול זכותו אשר חידש את הענין, ויהי רצון שעוד רבות בשנים יפעול בכגון דא בהצלחה ויבשר טוב בזה וגם בעניניו הפרטים אודותם נדבר כאן, ופ"ש כל אחד מהמשתתפים שליט"א.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ב

בי"ה, ט' מ"ח תש"כ

ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה' בנימין שי' הלוי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מבדר"ח חשון ר"פ ממבצע הקפות, אף שמובנת הפליאה על הקיצור הכי נמרץ, וכן גם המכתבים שכתבו אחרים, וכנראה שאחד סומך על חבירו, ואולי ימלא בהזדמנות הבאה.

ויהי רצון שכמו שמבשר בשו"ט בהנ"ל כן יבשר טוב בכל הענינים הכללים והפרטים, בכל השנה כולה, שהרי חדש תשרי הוא חדש הכללי לכל השנה הבע"ל, ובנקודה הפנימית הפצת המעינות חוצה, שזוהו ג"כ מתפקידו המיוחד של כפר חב"ד מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה לבשו"ט.

ג

בי"ה, יא' תמוז תש"כ

ברוקלין

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השלישי עם המצורף אליו, בו כותב שכאלו הוא

(רשות לחתן בראשית. טור או"ח סתרס"ט. וראה א"ר שם (סק"י)). וראה גם אג"ק ח"י אגרת ג'רנח. חכ"ג אגרת ח'תשעה. ובכ"מ.

ד

מוה' בנימין שי' הלוי: לוי, כחב"ד. אגרת נוספת אליו — אג"ק ח"י אגרת ה'ער.

חדש תשרי .. חדש הכללי: ראה סה"מ תש"ב ע' 49. ובכ"מ.

הפצת המעינות חוצה .. מתפקידו המיוחד של כפר חב"ד: ראה גם אג"ק ח"י אגרת ד'תד.

ח"י אגרת ו'שנה. ועוד.

בס"ד. שיחת ליל שמחת תורה (קודם הקפות), ה'תשל"ה.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין, ואח"כ הורה שיאמרו "לחיים".

א. בנוגע לציווי "ושמחת בחגך" — צריך להבין:

כשאומרים לאדם, ובפרט מ"עם חכם ונבון"², שיום מסויים הוא חג שלו, "חגך", הרי בודאי שמצד עצמו הוא שמח (ע"פ טבע, ובפרט מצד השכל), וא"כ, מהו הצורך בציווי התורה (שבדאי אין בה דבר מיותר, בבחי' "לא תוסף", כמו ש"לא תגרע"³) "ושמחת בחגך"?!?

והרי אין כוונת הכתוב "ושמחת בחגך" להודיע שזהו "חגך", אלא משמעות הדברים היא שהעובדה שיום זה הוא "חגך" ה"ה יודע מעצמו, והכתוב מצווה אותו "ושמחת בחגך". ולכאורה, כיון שיודע שזהו "חגך", הרי הוא שמח מעצמו, ומהו הצורך בציווי התורה "ושמחת בחגך"?!?

ב. וא' הביאורים בזה:

השמחה "בחגך" שיש לאדם מצד עצמו (מצד הטבע, ואפילו מצד זה שלהיותו "עם חכם ונבון" ה"ה מבין גודל השמחה שצ"ל ב"חגך") — הרי היא שמחה שבמדידה והגבלה;

ועל זה ניתוסף הציווי בתורה "ושמחת בחגך" — שזהו ציווי של הקב"ה שהוא בלי גבול, וכיון ש"מצוה" היא לשון צוותא וחיבור (כפירוש הרב המגיד⁴ שמביא רבינו הזקן בכ"מ⁵), הרי גם קיום המצוה ע"י האדם שמתחבר עם הקב"ה הוא באופן של בלי גבול, ובמילא גם השמחה (שמצד ציווי הקב"ה) היא שמחה שלמעלה ממדידה והגבלה.

[וע"ד הידוע בביאור מארז"ל⁶ "אילמלא לא ניתנה תורה [ח"ו] — כפי שכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ה' מוסף מזמן לזמן] היינו למידין צניעות כו' וגזל כו" (מענינים שבטבע הבריאה), כמ"ש "מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמונו" — שהטעם שהתורה ציוותה על ענינים אלו (אף שיכולים ללמדם מטבע הבריאה) הוא, כדי שקיומם יהי

(5) לקו"ת בחוקותי מה, ג. מז, ב.

(6) עירובין ק, סע"ב.

(7) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' שלו.

וש"נ.

(8) איוב לה, יא. וראה עירובין שם.

(1) פ' ראה טז, יד.

(2) ואתחנן ד, ו.

(3) פ' ראה יג, א. וראה ואתחנן שם, ב.

(4) אור"ת סק"ג. סשס"ג. סת"ז. לקו"א

ס"הא. סרנ"ט.

לא מצד טבע הבריאה, שאז הוא באופן של מדידה והגבלה, אלא מצד ציווי נותן התורה שהוא למעלה ממדידה והגבלה.⁹

ומובן שע"י הציווי "ושמחת בחגך" ניתוסף בענין השמחה באופן שלא בערך כלל, ויתירה מזה, שאינו באותו גדר ומהות כלל — דכיון שבין נברא לבורא אין דמיון והשתוות כלל, הרי מובן שהשמחה "בחגך" מצד טבע ושכל הנברא אין לה ערך כלל ואינה בגדר ומהות השמחה שמצד ציווי הבורא, ועד שאין לקרותם באותו שם כלל, אלא שאין לנו לשון אחר מלבד הלשון "שמחה"¹⁰ (וע"ד לשון הרמב"ם בתחלת ספרו "יסוד היסודות כו' לידע שיש שם מצוי ראשון כו'"), אע"פ שאין לומר עליו ית' התואר "מצוי" כמו כל הנמצאים, כפי שממשיך לבאר ש"אין אמתתו כאמתת אחד מהם"¹¹ — כיון שאין לנו לשון אחר מלבד הלשון "מצוי").

ג. אך עדיין צריך להבין:

ידועה הפלוגתא בנגלה דתורה (שהרי יש לקשר כל ענין עם נגלה דתורה¹²) אם מילתא דאתיא מסברא כתב לה קרא או לא¹³, ומבואר בזה במפרשי הש"ס¹⁴, שהדעה ש"כתב לה קרא" ס"ל שענין שנאמר בקרא הוא בתוקף יותר מענין שהוא מצד הסברא, והדעה הב' ס"ל שענין שהוא מצד הסברא הוא בתוקף יותר מענין שנאמר בקרא (והיינו לפי שהכוונה היא שכל הענינים יומשכו בטבע ושכל האדם כו').

ועפ"ז, ביאור הנ"ל שע"י הציווי "ושמחת בחגך" ניתוסף שמחה שלמעלה ממדידה והגבלה, אתי שפיר רק להדעה שענין שנאמר בקרא הוא בתוקף יותר מענין שהוא מצד הסברא, שלכן "כתב לה קרא", שכן הוא בכל ענין, שכפי שהוא מצד הסברא הרי הוא במדידה והגבלה, ואילו כפי שהוא מצד התורה, שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה, ועד לענין התענוג (כמ"ש¹⁵ "ואהי' אצלו גו' שעשועים גו'") שלמעלה מחכמה, נעשה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

אבל ביאור הנ"ל אינו מתאים, ועכ"פ אינו מספיק, לפי הדעה שענין שמצד הסברא הוא בתוקף יותר מענין שנאמר בקרא, שעפ"ז נשאר השאלה מהו הצורך בציווי התורה "ושמחת בחגך", בה בשעה שענין השמחה מובן ומחוייב מצד הסברא.

9) ראה גם תו"מ חע"ד ע' 210 ואילך.
 10) לשלימות הענין — ראה שיחת ש"פ
 11) ראה תוד"ה איבעית — שבועות כב,
 סע"ב. וראה גם שו"ח כללים כלל סג. וש"נ.
 12) שם ה"ג.
 13) ראה ברכות לה, א. כתובות כב, א.
 14) ראה תוד"ה איבעית — שבועות כב,
 סע"ב. וראה גם שו"ח כללים כלל סג. וש"נ.
 15) משלי ה, ל.

לא שייך ענין של ריחוק מקום), וטרחו והתעייפו וכו' — יאמרו עתה "לחיים", וינגנו שיר של נצחון.

ויהי' שיהי' הנצחון בכל הענינים — החל מנצחון היצה"ר אצל כל אחד בנוגע לעצמו וביתו, וכן בחוץ, ועד בכל העולם כולו⁸.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ברך ברכה אחרונה, ואח"כ צוה להגבאי להכריז אודות סדר ההכנה ל"הקפות"⁸⁸].

88) כאשר הגבאי הכריז בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א שכולם יצאו מבית-הכנסת כדי שיוכלו לסדרו, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בבת שחוק: אם מכריזים בשמי — לא אמרתי שיצאו מביהכנ"ס! ... וחייך

להגבאי (שהתבלבל ולא ידע מה להכריז) והורה לו לומר "לחיים" על כוס גדול, ואח"כ להעביר את ידו על מצחו (להפיג היין). וסיים, שיקויים הענין ד"היהו נא אמרינו לרצון לפני ארון כל".

הוספה

בי"ה, ז"ך תשרי תשי"כ
 ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מוה' חיים שי' שו"ב

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מיום השלישי שהוכפל בו כי טוב, אשר חפץ ה' בידו הצליח ועשה חלוקת הש"ס בליל הוש"ר, זמן מסוגל לענין הכי נעלה כהאמור, וכמובן גם מתקו"ז הנאמר בתקון ליל זה.

ויהי רצון אשר כל המשתתפים ילמדו המסתתרות שלקחו לחלקם מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב, ויחוגו סיום חלוקה זו ותומי' להתחיל מחדש [כ]מנהג ישראל סבא מאז ומקדם.

מוה' חיים שי' שו"ב: איטקין, שיקאגא.

מיום השלישי שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו).

חפץ ה' בידו הצליח: ע"פ ישעי' נג, יו"ד.

מתקו"ז הנאמר בתקון ליל זה: כ"ה בהעתקה שתח"י. ואולי הכוונה לזח"ג לא, סע"ב (הנאמר בתקון ליל זה): "תא חזי הני שבע קלין תליין במלה דפומא כו" (עיי"ש).

ותומי' להתחיל מחדש [כ]מנהג ישראל סבא מאז ומקדם: ש"מתכיפין התחלה להשלמה"

ועל זה נאמר לאח"ז: "ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל", שזוהי תפלה ובקשה ש"אמרינו" יהיו "לרצון" לא לפני בשר ודם, שירצה לישא חן בעיניו כו', אלא "לפני אדון כל".

והענין בזה:

כאשר רוצה לישא חן בעיני בשר ודם, אזי נעשה משוחד כו', ואז, גם אם ירצה שדיבורו יהי' מכוון ע"פ תורה, הנה מצד ה"שוחד" ש"יעור עיני חכמים", יתכן שיחפש למצוא היתר על ענין שאינו מתאים כו'.

ולכן מבקשים "ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל", שמיד בתחלת דיבורו תהי' כוונתו שאמרינו יהיו לרצון לפני אדון כל, והיינו, לא באופן שתחילה מחפש דיבורים כאלו שעל ידם ישא חן בעיני בשר ודם, ואח"כ ישתדל שיהיו הדברים מתאימים ע"פ שו"ע, אלא מלכתחילה כל מגמתו ב"אמרינו" אינה אלא שיהיו "לרצון לפני אדון כל".

וטעם דיוק הלשון "אדון" (ולא הלשון "מלך" שנאמר לפנ"ז) — כיון שכאן נוגע הדגשת הענין ד"אדון", היינו, שהוא כמו עבד שקנוי לאדונו ואין לו מציאות בפ"ע כלל (ולא שהוא מציאות לעצמו אלא שבטל אל המלך).

וכיון שהקב"ה הוא (לא רק אדון שלו, אלא) "אדון כל", שהכל קנוי לו — הנה עי"ז שאמרינו יהיו "לרצון לפני אדון כל", אזי במילא יהיו לרצון גם עבור ה"כל", כולל גם אומות העולם, שגם הם יכירו את האמת שבדבריו, וכמו הענין שארץ ישראל שייכת לבנ"י וכו'.

אך היסוד לזה הוא הענין ד"ה' מלך וגו'", לידע ולא להתבייש לומר את האמת שהקב"ה הוא מלך גם עתה, והוא זה שנתן את ארץ ישראל לבנ"י וכו'. והדיבור באופן כזה שהוא "לרצון לפני אדון כל", יתקבלו לרצון גם אצל אומות העולם כו'.

ומזה באים גם לענינים שבפסוקים שלאח"ז, ועד לפסוק "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"⁸⁶, שמציון וירושלים בא אמיתת ענין התורה ודבר ה', ללא פשרות וכו'⁸⁷.

כה. (בסיום ההתוועדות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

כיון שעומדים כבר בסיום ההתוועדות, וצריך כבר ללכת ל"הקפות" — הנה כל אלו שהלכו ב"תהלוכה" לשמח יהודים, ולא רק בקירוב מקום, אלא גם בריחוק מקום (בגשמיות בלבד, כיון שברוחניות

ד. והביאור בזה לפי דעה זו — שהשמחה "בחגך" שמצד הטבע וגם מצד השכל היא רק בהתחלת החג, אבל לאחר משך זמן, כעבור כמה שעות, ועאכו"כ יום שלם, כשהיו"ט נמשך כמה ימים, אזי נתיישן הענין אצלו, כיון שלא ניתוסף בו חידוש, ושוב לא נרגשת השמחה; אך ע"י ציווי התורה "ושמחת בחגך", שבכל רגע במשך החג צ"ל ענין השמחה, הנה ציווי זה — שמתחדש בכל רגע — מוסיף ומגלה ענין חדש בשמחת החג. דוגמא לדבר:

בנוגע לאמירת שבע ברכות בשמחת נישואין — הנה לאחר הפעם הראשונה, יש צורך ב"פנים חדשות"¹⁶, כיון שהשמחה נתיישנה כבר, ולכן יש צורך בענין של חידוש (פנים חדשות) שמוסיף בשמחה, ואז אפשר לומר שבע ברכות בכל ה"שטורעם", כבפעם הראשונה.

ומובן, שהשמחה שמוסיפים הפנים חדשות היא לא מצד הפנים חדשות עצמם, שהרי אמירת שבע ברכות היא על שמחת חתן וכלה (ולא על הפנים חדשות), אלא עי"ז שיש פנים חדשות שמשתתפים ונוטלים חלק בסעודה, מתגלה ענין חדש בשמחת חתן וכלה שעד עתה הי' בהעלם.

ועד"ז בנוגע לשבת, שאז אין צורך בפנים חדשות¹⁷, לפי ש"לא דומה אור פניו של אדם כל ימות השבת כמו שהוא דומה בשבת"¹⁸ — שהחידוש במאור פניו בשבת מגלה ענין חדש בשמחת חתן וכלה.

ומזה מובן גם בנוגע לשמחת יו"ט, ובמיוחד שמחת תורה שנערכת (לא בחג השבועות, אלא) לאחריו ובהמשך ליוהכ"פ, שעד"נ¹⁹ "ביום חתונתו", "זה מתן תורה", דקאי על יוהכ"פ שניתנו בו לוחות שניות — ששמחת החג מצ"ע היא רק בשעות הראשונות, אבל לאח"ז מתיישן הענין; אך ע"י ציווי התורה "ושמחת בחגך" מתגלה ענין חדש בשמחת החג, כשם ש"פנים חדשות" מגלים ענין חדש בשמחת הנישואין.

והדברים קל וחומר — שהרי "פנים חדשות" אינם אלא של בשר ודם, ומה גם שאין כאן חידוש אמיתי, אלא רק מה שמשתתף בסעודה שנערכת בקשר לנישואין שידע אודותם עוד לפנ"ז, ואעפ"כ הרי זה מגלה ענין חדש בשמחת הנישואין; ועאכו"כ בנוגע לחידוש שמצד ציווי הבורא "ושמחת בחגך", שהו"ע שבאין ערוך לגמרי לגבי הנברא (כנ"ל), הרי בודאי שפועלת ענין חדש בשמחת החג גם כפי שהיא מצד טבע ושכל הנברא.

16) ראה טושו"ע אה"ע ס"ב ס"ז.

ח"א ריש ע' כ. ח"ב ריש ע' תרמא. ועוד.

17) ראה שם ס"ח ובנו"כ.

19) שה"ש ג, יא. וראה תענית כו, ב

18) ב"ר פי"א, ב. וראה סה"מ תרל"ז (במשנה) ובפרש"י. שם ל, ב.

86) ישע"י ב, ג. וראה גם שיחת ליל (ואילך). וש"נ.

שמח"ת הנ"ל בסופה (תו"מ שם ע' 127) 87) חסר הסיום (המור"ל).

ה. ונמצא, שהעילוי שניתוסף ע"י הציווי "ושמחת בחגך" הוא בשמים (בהתאם לב' דעות הנ"ל):

השמחה היא (לא רק מצד הטבע והשכל כו', אלא גם) מצד ציווי הקב"ה, שאז השמחה היא למעלה ממדידה והגבלה (בהתאם לדעה שענין שנאמר בקרא הוא בתוקף יותר מענין שהוא מצד הסברא, להיותו למעלה ממדידת והגבלת השכל);

וביחד עם זה, הנה גם השמחה שלמעלה ממדידה והגבלה נמשכת ובאה במדידה והגבלה של טבע ושכל הנברא (בהתאם לדעה שענין שבסברא הוא בתוקף יותר כו', כיון שהכוונה היא שיומשך בשכל האדם כו').

ו. וענין זה מודגש גם באופן השמחה דשמח"ת:

השמחה דשמח"ת היא באופן ד"בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל"²⁰ — כל בני" ביחד, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך" ו"שואב מימך"²¹, באופן שכולם שוים, שזה מורה על ענין שלמעלה ממדידה והגבלה, שהרי כאשר כל אחד נמצא בהגבלותיו כו', אזי לא יכולים להיות כולם ביחד; וביחד עם זה, צריכה השמחה לבוא גם בענינים שבמדידה והגבלה.

וכפי שרואים בענין הריקוד — שעם היותו בכל אברי הגוף, מהראש עד הרגל, שכולם מתעלים כו', הרי ביחד עם זה יש חילוק בין הריקוד של הראש לריקוד של הרגל, שכל אחד רוקד לפי האופן שלו: הרגלים קופצים על הארץ, והראש מתנענע כו', ועד"ז בנוגע לשאר האברים שביניהם.

והיינו, שאע"פ שהשמחה דשמח"ת היא למעלה ממדידה והגבלה, הרי אין זה באופן שע"י השמחה מתבטלת המדידה וההגבלה של האברים, אלא כל אבר, כפי שהוא במדידה והגבלה שלו, נמשכת בו שמחה שלמעלה ממדידה והגבלה, שכוללת את כל האברים והכחות בשוה.

ז. וזהו גם ביאור המנהג להכריז לאחרי כל הקפה "עד כאן הקפה א'", "עד כאן הקפה ב'" וכו' (כפי שרבותינו נשיאינו דייקו בזה) — כי, אע"פ שהריקוד שבהקפות הוא למעלה ממדידה והגבלה, צריך להמשיך זאת במדידה והגבלה, "עד כאן כו'".

כלומר: הריקוד שבהקפות מצד עצמו הו"ע של בלי גבול, וכל זמן

(20) ברכה לג, ה. וראה אוה"ת ברכה ע' (21) לשון הכתוב — ר"פ נצבים. א'תסז.

ועל זה נאמר בפסוק שלאח"ז: "ה' עוז לעמו יתן"⁸², היינו, שנוסף לכך שישראל הם עזין שבאומות⁸³, הנה הקב"ה (שעליו נאמר זה עתה "ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד") נותן לכל אחד מישראל התוקף שלו — ע"י התורה שנקראת "עוז"⁸⁴ — שיוכל לגלות בעולם מלכותו של הקב"ה. ומדייק בכתוב "ה' עוז לעמו יתן", שע"ז נשללת הטענה שגם אם ח"ו לא יתנהג כפי רצונו של הקב"ה, הרי זה ענין שנוגע אליו בלבד — כיון ש"ה' עוז לעמו יתן", לכללות עם ישראל, כך, שהנהגה שלו נוגעת לכללות עם ישראל, שע"ז שהוא יתנהג כרצונו ית', יתן הקב"ה תוקף לכל בני" לנצח בכל העינים.

ועדיין יש מקום להסתפק אם ענין זה יהי' בדרכי נועם כו', או שיהי' צורך בענין של כפי' ע"י מלחמה כו'. ועל זה מוסיף בכתוב "ה' יברך את עמו בשלום" — שאין זה באופן שיש מלחמה, ורק מצד התוקף כו' מנצחים במלחמה, אלא התוקף ("עוז") שנותן הקב"ה לעמו הוא באופן שמטיל מורא ופחד על כל המנגדים, שמלכתחילה יראים להכנס למלחמה, כך, שיש מעמד ומצב של שלום.

כד. אמנם, כיון שע"י לימוד התורה וקיום המצוות נותן הקב"ה "עוז" ששולל מלכתחילה את ענין המלחמה — יכולים לחשוב שלא צריך כלל להתעסק עם הסביבה, כי אם ללמוד תורה ולקיים מצוות, ואז יהי' נצחון ושלום כו'. אך האמת היא, שרצונו של הקב"ה שכל ההשפעות יהיו בהתלבשות בטבע, ולכן צריך להתעסק גם עם העולם, ועד שצריך לדבר עם אומות העולם וכו'. אלא שכדי לפעול בהנ"ל, צריך להתנהג כרצון הקב"ה, שהוא המלך שמנהיג את כל העולם.

אך עדיין צריך להבהיר: בשלמא כשיהודי נמצא לעצמו, יודע הוא שכיון ש"ה' מלך וגו'", ו"ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום", לכן צריך להתנהג כרצונו של מלך מלכי המלכים הקב"ה; אבל בשעה שיוצא לרחוב, ובפרט כשצריך לדבר עם אינם יהודים — יתכן שיתחיל לחשוב מה יאמרו הגויים, השכנים וכו', "שבעים הזאבים" שביניהם נמצאת ה"כבשה אחת"⁸⁵, וירצה לשאת חן בעיניהם, ובגלל זה יתבייש לדבר כרצון המלך. — הוא בלבו, יודע את האמת גם בשעה שמדבר עם אינו יהודי, אבל זה נשאר אצלו במחשבה, ואילו כשבא לדיבור, שגם הזולת שומע, אזי מתבייש כו'.

עה"פ. ועוד.

(82) שם כט, יא.

(85) ראה תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י,

(83) ביצה כה, ב.

(84) ראה סנהדרין כו, ב. מדרש תהלים יא.

הארץ"; אבל עכשיו, בזמן הגלות, יש בזה שינוי וחלישות ח"ו. ועל זה אומרים 'ה' מְלֶךְ ה' ימלוך לעולם ועד" — שאין שינוי ח"ו במלכותו של הקב"ה, אלא כשם שהי' מלך בעבר, הנה באותו אופן ימלוך גם לעתיד.

ומה שיש חילוקים בין זמן הבית לזמן הגלות, אין זה פוגע ח"ו במלכותו של הקב"ה, אלא זהו בדוגמת החילוקים שבזמן הבית גופא, ש"ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות", ובארץ ישראל גופא יש חילוקים בין כללות הארץ לירושלים וכו' עד לקדש הקדשים⁷⁸ (ששם נכנס רק כה"ג ביוהכ"פ כו'), והרי מובן שחילוקים אלו אינם פוגעים ח"ו במלכותו של הקב"ה, אלא זהו כמשל מלך בשר ודם שיש חילוק בין היכל המלך לחדרים שלפני היכלו ועד לכללות המדינה, אבל הוא המלך גם על כללות המדינה, וכך גם אין חילוק במלכותו של הקב"ה בין זמן הבית לזמן הגלות כו'.

ובתור הוכחה והסברה — מקדימים 'ה' מְלֶךְ", שאינו לשון הוה (שמולך בהוה), אלא שם התואר, היינו, שהוא מלך בעצם.

והטעם שנאמר רק 'ה' מְלֶךְ (בעבר) 'ה' ימלוך" (בעתיד), ולא נזכר ענין המלכות בהוה — יובן ע"פ מאמר החוקרים הידוע⁷⁹ שאין מציאות של הוה, כיון שכל נקודה של זמן שייכת או לעבר או לעתיד⁸⁰.

ולאידך גיסא, הנה גם לאחרי שאומרים 'ה' מְלֶךְ", שהוא מלך בעצם, צריך להוסיף 'ה' מְלֶךְ ה' ימלוך" בעבר ובעתיד [שהרי אין הכוונה כאן שמלכותו של הקב"ה היא באופן תמידי, כמו 'וממשלתך בכל דור ודור'⁸⁰, אלא הכוונה היא לענין המלכות כפי שהוא בגדרי הזמן שיש בו החילוקים דעבר ועתיד] — כי, כשאומרים ליהודי שהקב"ה הוא מלך בעצם, אין זה מספיק להבהיר ולהבטיח שהנהגתו בחייו היום-יומיים תהי' כרצון הקב"ה, ולכן צריכים לומר לו שהקב"ה הוא מלך בגדרי הזמן; אלא כדי שלא יטעה לחשוב שגדרי הזמן פועלים שינוי או חלישות ח"ו במלכותו של הקב"ה, מקדימים לומר 'ה' מְלֶךְ", שהוא מלך בעצם, שלכן אין שינוי במלכותו גם כשבאה בגדרי הזמן, שכשם שְמֶלֶךְ בעבר, כך ימלוך לעולם ועד.

כג. אך לאחרי כל זה, עדיין יכול יהודי לחשוב: הן אמת שגם עכשיו הקב"ה הוא מלך בכל התוקף כו', אבל אעפ"כ, הרי רצונו של הקב"ה שענין המלכות יומשך בעולם ע"י בני, כפי שמבקש מהם "שתמליכוני עליכם"⁸¹ [הוא אמנם לא מבין טעם הדבר, אבל הוא יודע שזהו רצונו של הקב"ה...], וא"כ, כיצד יוכל לפעול התגלות מלכותו של הקב"ה בעולם?

שלא מכריזים "עד כאן הקפה כו'", נמשכת עדיין ההקפה הקודמת, ולכן יש צורך להכריז "עד כאן כו'".

אמנם, הרוקד בעצמו, שעומד בבחי' המקיף ד"הקפות" באופן שחודר את כולו כו' ('דָאָס נעמט אים אַרום אינגאַנצן') — לא שייך שיגביל את עצמו; ולכן יש צורך שמישהו אחר יכריז "עד כאן הקפה כו'", ועי"ז נעשית ההגבלה כו', היינו, שהמקיף דהקפות נמשך גם בענינים של מדידה והגבלה.

ח. וענין זה (שהשמחה דשמח"ת היא באופן שהשמחה שלמעלה ממדידה והגבלה נמשכת גם בענינים שבמדידה והגבלה) הוא בנוגע להמשכת השמחה דשמח"ת על כל השנה כולה:

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, ש(בשמע"צ ובפרט ב) שמח"ת "תרעין פתיחין"²², ולכן צריך לייקר כל רגע²³ ו"לחטוף" ("כאַפן") על כל השנה כולה.

ובהקדמה — שמה שצריך לקחת משמח"ת אינו רק ענין השמחה בלבד,

— ענין השמחה שלוקחים משמח"ת על כל השנה הוא בודאי ענין גדול כו', אבל אעפ"כ, ח"ו לומר שכל מה שלוקחים משמח"ת הוא ענין השמחה בלבד —

שכן, הענין ד"תרעין פתיחין" שבשמח"ת (שמזה לוקחים על כל השנה כולה) הוא בנוגע לכל הענינים, ולכל לראש בנוגע ללימוד התורה בהתמדה ושקידה, והצלחה בהבנה והשגה בתורה, ובהם ממשיכים השמחה דשמח"ת שלמעלה ממדידה והגבלה, באופן שנמשכת (בשמח"ת גופא) בענינים הפרטיים שבמדידה והגבלה,

החל מלימוד התורה, שגם בהבנה והשגה ניתוסף ענין שלמעלה מהגבלה — שיש בזה שני ענינים: (א) שנמשכים בהבנה והשגה גם ענינים שעד עתה היו אצלו למעלה מהבנה והשגה, (ב) וגם אז ישנם ענינים שלמעלה מהבנה והשגה, אלא שהם באופן נעלה יותר — ע"ד הידוע בענין השגה ואמונה, שגם לעתיד לבוא ש"מלאה הארץ דעה את ה'"²⁴, יהי' עדיין ענין האמונה, אלא שהאמונה תהי' בענינים נעלים יותר²⁵.

ט. וזהו ענין השמחה דשמח"ת, שממנה לוקח כל אחד מישראל

(24) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט. הל' מלכים בסופן.
(25) ראה לקו"ת ואתחנן ז, ב ואילך.

(22) סה"ש תש"ה ע' 59.
(23) סה"ש תש"ד ע' 31.

(80) תהלים קמה, יג.
(81) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(78) כלים פ"א מ"ו ואילך.
(79)

ענין השמחה על כל השנה כולה, באופן שהשמחה שלמעלה מהגבלה נמשכת בענינים הפרטיים כו', החל מלימוד התורה, ובאופן ש"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"²⁶, שעי"ז נמשך גם בעניני שמים וארץ, כמ"ש²⁷ "אם בחוקתי תלכו (שתהיו עמלים בתורה) ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם", אזי "ונתתי גשמיכם (מן השמים) בעתם ונתנה הארץ יכולה וגו'"²⁸. ובפשטות — שמשמח"ת ממשיכים על כל השנה שתהי' שנת תורה, ובמילא תהי' שנת אורה ושנת ברכה וכו', שתהי' שנה מבורכת בגשמיות ושנה מבורכת ברוחניות, ובגשמיות וברוחניות גם יחד.

* * *

י. ע"פ האמור לעיל שמצד הציווי "ושמחת" ניתוסף שמחה שלמעלה ממדידה והגבלה, שהיא נעלית באין ערוך מהשמחה שע"פ טבע ושכל מצד "חגך" — נשאלת השאלה לאיך גיסא: לאחרי שכבר נאמר "ושמחת" — מהי ההוספה "בחגך"?

ואין לומר ש"בחגך" הוא רק הוראת הזמן שבו צ"ל "ושמחת", שהרי משמעות הלשון "ושמחת בחגך" היא שהשמחה היא בענינו של "חגך", וא"כ, נשאלת השאלה האמורה: מה מוסיף "בחגך" על "ושמחת"?

וא' הפירושים בזה — שבתביבת "בחגך", בחג שלך, מוסיף הכתוב שהציווי "ושמחת" ניתן לו, שיכול לנצל אותו כרצונו, כאדם העושה בתוך שלו (כיון שזהו חג שלו).

אך עדיין דרוש ביאור, שהרי מובן בפשטות שההוספה ד"בחגך" (להורות שהשמחה ניתנה לאדם ותלוי ברצונו) לא באה לגרוע ח"ו, אלא אדרבה כו', ואינו מובן: איך שייך שהאדם יוסיף על השמחה שמצד ציווי הקב"ה שהוא בלי גבול?!

וא' הביאורים בזה — ע"פ מארז"ל²⁹ שישאל מוסיפין כח בפמליא של מעלה, ולא רק בפמליא של מעלה, אלא גם בהקב"ה עצמו כביכול. ועד"ז בנוגע לשמחה דשמח"ת — שנוסף על השמחה שמצד ציווי הקב"ה ("ושמחת") בכחו של יהודי להוסיף בזה עוד יותר, וזוהי ההוספה ד"בחגך" על "ושמחת".

יא. ויש לקשר גם ענין זה עם נגלה דתורה:

איתא בגמרא³⁰ בנוגע לפרשת ויכולו (אחת הפרשיות שקורין

(26) קידושין מ, ב. ושי"נ. (27) ר"פ בחוקתי (ובתו"כ ופרש"י). (28) שם, ד. (29) איכ"ר פ"א, לג. (30) שבת קיט, ריש ע"ב. שו"ע אדה"ז או"ח. סרס"ח. וראה גם לקו"ש ח"ו ע' 23 הערה 73.

הצמצום שבמשנה תורה, בודאי יכולים ללמוד מענין הסמיכות. ומזה מובן גם בנוגע לסדר הפסוקים שקודם הקפות שנקבע בדורות שלאח"ז כו'.

ומובן שהלימוד מהפסוקים וסמיכותם זל"ז בנוגע להקפות צריך להיות באופן המובן בפשטות לכל אחד, שהרי גם אנשים פשוטים אומרים פסוקים אלו בתור הכנה להקפות, ובפרט שהסדר בזה אינו באופן של לימוד בעיון כו', אלא רק אמירת הפסוקים עצמם בפירוש המילות כפשוטם (אלא שהאמירה היא מתוך חיות כו', כמנהג ישראל); וכפי שכבר דובר בשנים הקודמות הביאור בכמה מהפסוקים והמשכם כו'.

כא. בין הפסוקים שאומרים קודם הקפות אומרים גם ה' מְלַךְ ה' מְלַךְ ה' ימלוך לעולם ועד".

וצריך להבין:

בשלמא ה' מְלַךְ ה' (בהוה) ו"ה' ימלוך" (בעתיד) — הרי זה נוגע לענין של שמח"ת, כיון שהידיעה שהקב"ה, נותן התורה, הוא מלך בהוה וגם בעתיד (לעולם ועד), נותנת חיזוק בשמירת התורה ובשמחה דשמח"ת; אבל מה נוגע הענין ש"ה' מְלַךְ" (בעבר) — לשמחה שצריך לשמוח עם התורה עתה?!

וביותר יוקשה — לפי שאין זה פסוק שלם כמו כל שאר הפסוקים (שהרי בכל התנ"ך לא נמצא פסוק כזה), אלא זהו צירוף מג' מקומות שונים, שתוקן לאמרו בתפלה וקודם ההקפות. ובכן: אילו הי' פסוק כזה, הי' אפשר לומר (בדוחק עכ"פ) שאע"פ שלענין ההקפות נוגע רק ה' מְלַךְ ו"ה' ימלוך", מ"מ, אומרים את כל הפסוק בשלימותו, גם ה' מְלַךְ; אבל כיון שזהו צירוף מג' מקומות, אי אפשר לתרץ כן.

ועכצ"ל, שגם הענין ד"ה' מְלַךְ" נוגע לענין ההקפות דשמח"ת.

גם צריך להבין סדר ג' הענינים, דלכאורה, כיון שסדר הזמן הוא עבר הוה ועתיד, הי' צ"ל הסדר ה' מְלַךְ ה' מְלַךְ ה' ימלוך (או בסדר הפוך: עתיד, הוה ועבר), ולמה הסדר הוא "ה' מְלַךְ ה' מְלַךְ ה' ימלוך"?!

כב. והביאור בזה:

כשאומרים ליהודי שצריך לשמוח עם התורה בגלל שהקב"ה, נותן התורה, הוא מלך של כל העולם — יש צורך להבהיר שידע שמלכותו של הקב"ה אין בה שינוי ח"ו.

ישנם החושבים שבעבר, בזמן הבית וכיו"ב, הי' הקב"ה מלך ומנהיג כל העולם, וכך יהי' גם לעתיד לבוא, וכמ"ש "והי' ה' למלך על כל

וזו יביא שתהי' שנת אורה, שנת ברכה, שנת גדולה וכו', וזו תהי' גם הכנה קרובה לשנת גאולה, ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

כ. הסדר בהקפות — ששייך להתוועדות זו שנערכת קודם הקפות — שמנהג ישראל שלפני ההקפות אומרים פסוקים מסויימים (החל מהפסוקי "אתה הראת וגו'") בתור הקדמה והכנה להקפות, והיינו, שבכדי שההקפות יהיו כדבעי, בשמחה גדולה כו' בענין דשמח"ת, בחרו פסוקים מסויימים מתנ"ך שבהם מדובר אודות גדלות התורה, גדלות ישראל, ועאכו"כ גדלות הקב"ה, לאמרם קודם הקפות.

וכיון שענין אמירת הפסוקים וסדרם נקבע ע"י גדולי ישראל ברי סמכא, הרי מובן, שכל סדר הפסוקים הוא בדיוק, היינו, לא רק כסברת העולם שבסדר הפסוקים נוגע בעיקר מהו הפסוק הראשון (שהוא התחלת הענין שכולל כל הענינים שלאחריו) ומהו הפסוק האחרון (שהוא סיום וחותם כל הענינים שלפניו, ש"הכל הולך אחר החיתום"⁷²), אלא גם סדר כל שאר הפסוקים שבין הפסוק הראשון והפסוק האחרון הוא בדיוק, ויכולים ללמוד כמה ענינים מקישור וסמיכות הפסוקים זל"ז.

ולזה עיר גם מענין דרשת סמוכים (א' הכללים לדרשות התורה, שהרי לימוד דינים מהתורה צריך להיות מיוסד (לא על שכל האדם, אלא) על כללי התורה, כמו י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם), שמצינו ש"אפילו מאן דלא דריש סמוכים בכל התורה, במשנה תורה דריש"⁷³,

ומהביאורים בזה⁷⁴, שהאור והגילוי שבד' הספרים הראשונים הוא למעלה מהאור וגילוי שבמשנה תורה שנאמר ע"י משה, שאף ש"שכינה מדברת מתוך גרונו"⁷⁵, הרי זה באופן שנתצמצם האור ע"י גרונו של משה — ספירת המלכות⁷⁶, ונתלבש בשכלו כו' (בדוגמת מלך בשר ודם, שכאשר נותן פקודה ע"י השרים, הנה אע"פ שזוהי פקודת המלך (ולא פקודת השר), הרי היא נאמרת בלשון השר וכו', ואין בה התוקף והגילוי כפי שנאמרת ע"י המלך עצמו), ולכן, דרשינן סמוכים רק במשנה תורה, אבל לא בד' ספרים ראשונים, שבהם הסמיכות היא למעלה מגדר השגתנו כו'. ומזה מובן, שבתושבע"פ ששם נתצמצם האור עוד יותר מאשר

(71) ואתחנן ד, לה. וראה גם שיחת ליל שמח"ת (קודם הקפות) דאשתקד ס"א (תו"מ חע"ד ע' 125 ואילך). וש"נ.
(72) ברכות יב, א.
(73) שם כא, ב. וש"נ.
(74) ראה לקו"ש חל"ו ע' 42 ואילך. וש"נ.
(75) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087.
(76) ראה ס' ויכוחא רבה (הוצאת תשע"ד) פ"ה אות טז. וש"נ.

בשמח"ת), ש"כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית", היינו, שיהודי פועל ענין חדש במעשה בראשית בהוספה על ההתהוות שמצד הקב"ה.

ויתירה מזה — מצינו בגמרא³¹ שהקב"ה אומר "מי מושל בי, צדיק, שאני גוזר גזרה, ו(הצדיק) מבטלה"; "הקב"ה גוזר גזירה וצדיקים מבטלין אותה"³².

והענין בזה — שהפירוש ד"הקב"ה גוזר גזירה" הוא גם בנוגע לגזרות טובות, ואעפ"כ "צדיקים מבטלין אותה", כיון שההמשכה שמצד הקב"ה היא עדיין בבחי' גזירה, שזוהו"ע של מדידה והגבלה, ואילו צדיקים — "עמך כולם צדיקים"³³, אפילו במשך כל השנה, ועאכו"כ לאחר העבודה דחודש אלול, ר"ה, עשי"ת, יוהכ"פ וחג הסוכות, שאז הם בודאי בדרגת צדיקים — מבטלים את הגזירה, המדידה וההגבלה, שמצד הקב"ה, וממשיכים בחי' שלמעלה ממדידה והגבלה לגמרי.

ובפרטיות יותר — הנה גם כשמדובר אודות הדרגא היותר נעלית בבחי' שנקראת הקב"ה [כפי שאדמו"ר מהר"ש מאריך בהמשך וככה³⁴ בביאור הפירושים והדרגות שבבחי' הקב"ה], שהיא בודאי בבחי' בלי גבול — הרי זה עדיין בבחי' גזירה, מדידה והגבלה, לגבי אמיתית ענין הבלי גבול שנמשך ע"י צדיקים, שטוענים שאינם מסתפקים בגזירות טובות הנ"ל, אלא רוצים יותר מזה כו'.

ובאותיות הקבלה — הרי זה החילוק שבין חיצוניות הכתר לפנימיות הכתר:

כתר — הוא בלי גבול, שלכן נקרא בשם "כתר", מלשון סובב ומקיף³⁵. אבל בכתר גופא יש חילוק בין חיצוניות הכתר, שנקרא "אריך אנפין", היינו, שישנו ענין של "אנפין", אלא שזהו באופן של "אריך", לפנימיות הכתר, שנקרא "עתיק יומין", שנעתק ונבדל גם מהבחי' היותר נעלית ד"יומין", ועד שאפילו ז' תחתונות דעתיק נקראים בשם עתיק, מלשון נעתק ונבדל. והיינו, שבכתר גופא שהוא בחי' בל"ג, החילוק בין אריך לעתיק הוא חילוק שבאין ערוך.

וזוהו הפירוש ש"הקב"ה גוזר גזירה וצדיקים מבטלין אותה" — שהענינים שמצד הקב"ה הם מבחי' אריך, ולכן הם בבחי' "גזירה", מדידה והגבלה, לגבי בחי' עתיק שנמשכת ע"י צדיקים.

(31) מו"ק טז, ב.
(32) תנחומא תבוא א.
(33) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ (34) תרל"ז פכ"ו ואילך (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תמא ואילך).
(35) ראה לקו"ת ראה כא, א. ברכה צט, חלק. א. ובכ"מ.

יב. וענין זה (הבל"ג שניתוסף ע"י ישראל) שייך במיוחד לשמח"ת, שקשורה עם לוחות שניות שניתנו ביוהכ"פ (כנ"ל ס"ד), שהם למעלה מלוחות ראשונות שניתנו במ"ת:

אע"פ שבמ"ת הי' ביטול הגזירה והמחיצה שבין עליונים לתחתונים, כדאיתא במדרש³⁶ "כשברא הקב"ה את העולם, גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם"³⁷, כשבקש ליתן התורה, בטל גזירה ראשונה, ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים, "מ"מ, הקישור שנעשה בין העליונים ותחתונים הי' רק בנוגע לעניני תומ"צ, ועדיין נשארו ענינים שלגבם נשארה הגזירה והמחיצה; אך ביוהכ"פ שבו ניתנו לוחות שניות, שאז הי' הענין ד"סלחתי כדברך"³⁸, באופן שגם החטאים נעשו "כזכיות"³⁹, אזי נתבטלה הגזירה והמחיצה לגמרי.

וטעם הדבר — לפי שביטול הגזירה במ"ת בא מלמעלה, ובלשון המדרש³⁶: "אני המתחיל", ואילו נתינת לוחות שניות נפעלה ע"י עבודת התשובה שמצד המטה [וכמו בפשטות הענינים, שבלוחות שניות נאמר⁴⁰ "פסל לך", שמשה רבינו, רועה ישראל, הי' השליח של כל ישראל לחצוב את הלוחות, משא"כ לוחות ראשונות היו מעשי ידיו של הקב"ה⁴¹], ועליית התחתונים בכח עצמם היא באופן נעלה יותר מעלייתם בכח ההמשכה מלמעלה באופן ש"אני המתחיל", ועל ידה נעשית גם ההמשכה מדרגא נעלית יותר.

ונמצא, שמעלת לוחות שניות על לוחות ראשונות היא לא רק בנוגע לעליית התחתונים (שביוהכ"פ הי' ענין הסליחה עם חטאים כו'), אלא גם בנוגע לירידת העליונים — שבלוחות שניות נמשך מבחי' עתיק שלמעלה מהגבלה לגמרי, למעלה גם מהבל"ג דבחי' אריך שנמשך בלוחות ראשונות. [וכמו מעלת בעלי תשובה על צדיקים, שלא זו בלבד ש"מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין"⁴², אלא יתירה מזה, ש"אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו"⁴³ — ש"יכולת" הו"ע שלמעלה ממדידה והגבלה, ו"אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו" פירושו שזהו למעלה אפילו מהיכולת שלהם⁴⁴, היינו, למעלה מהבל"ג של צדיקים, כי הבל"ג של צדיקים הוא מבחי' אריך, והבל"ג של בעלי תשובה הוא מבחי' עתיק].

(36) שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.
 (37) תהלים קטו, טז.
 (38) שלח יד, כ. וראה לקו"ש חכ"ד ע'
 570 הערה 10. וש"נ.
 (39) ראה יומא פו, ב. תניא פ"ז.
 וש"נ.

(40) תשא לד, א.
 (41) ראה פרד"א פמ"ו.
 (42) ברכות לד, ב.
 (43) רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ד.
 (44) ראה גם תו"מ חע"ה ס"ע 13 ואילך.
 וש"נ.

נוגעים בארץ ואח"כ מקפצים ומדלגים ממנה, ועי"ז נעשה ריקוד והגבהת כל הגוף. וענינו ברוחניות — המשכת הבל"ג בעקבתא דמשיחא כו"⁶⁶.

יח. וכיון שכך, צריך כל אחד מישראל לדעת גודל והפלאות האחריות שמוטלת עליו,

— שהרי הקב"ה בעצמו יורד כו' לבחור בו בתור שליח שלו, וגם לאחרי שבחר בו, מבואר בתניא⁶⁷ ש"ה' נצב עליו"⁶⁸ [כולל גם הפירוש שהקב"ה מתקיים עליו] .. ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי" (ע"י ההתבוננות בזה כו') —

שלא לגרום שהכחות שנתן לו הקב"ה יהיו לבטלה ח"ו, אלא לנצלם במילואם, ועד לעשות יותר ממה שניתן לעשות מצד הכחות שניתנו לו, כנ"ל בענין ההוספה ד"בחגך" על "ושמחת", שהרי אין זה ענין שנוגע רק לשמח"ת, אלא רישומו צ"ל ניכר במשך כל השנה, בקיום התומ"צ ו"בכל דרכיך דעהו".

ואלו שהם בעלי השפעה — שגם ענין זה הוא מצד הנתינת כח שמלמעלה, שהרי אפילו "ריש גרגיתא מן שמיא מנו ליי"⁶⁹ — צריכים לידע שיש להם אחריות לא רק בנוגע לעצמם, אלא גם בנוגע לשאר בני"י. ועד שאלו שיש להם השפעה גם על אומות העולם, צריכים לידע שמוטלת עליהם אחריות להשפיע גם על אומות העולם, כפסק הרמב"ם⁷⁰ ש"צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח", ולעשות זאת "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן", ובנ"י צריכים להשתדל לסייע להם כו'.

יט. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

וכיון שמצות היום דשמח"ת היא בריקודים, שבזה ניכר מעלת הרגל על הראש, שזוהי מעלת המעשה בפועל — לא מספיק דרשות או החלטות כו', אלא כל הענינים צריכים לבוא בפועל ממש, והיינו, שלא להסתפק בשמחה וריקודים דשמח"ת, ולחשוב שכבר יצא ידי חובתו... אלא להמשיך זאת בעניני התומ"צ במשך כל השנה, כולל גם בנוגע להשפעה על הזולת, באופן שכל אחד יהי' גדול בחוג שלו, וכולם יהיו נשמעים לקולו כו' (ועאכו"כ יצרו הרע, שיתבטל לגמרי לפניו).

(66) חסר קצת (המו"ל).

(68) לשון הכתוב — ויצא כת, יג.

(67) רפמ"א (וראה תניא עם לקוט פירושים

(69) ברכות נח, סע"א. וש"נ.

מרבתינו נשיאינו לשם (ע'... ואילך). וש"נ).

(70) הל' מלכים ספ"ח.

ומצד זה יש כח לבני לעשות דירה בתחתונים — כי, הענין של דירה בתחתונים, שענינו המשכת העצמות בעוה"ז שאין תחתון למטה ממנו, יכול להיות נמשך דוקא ממקום שלא שייך בו ענין של שינוי.

וזהו גם הכח שיש לבני לבטל גזירה של הקב"ה, כאמור לעיל (סי"א) שהכוונה היא גם לגזירות טובות אלא שהם באופן של גזירה ומחיצה בין עליונים לתחתונים, ואילו בני ממשכים מבחי' נעלית יותר, בחי' עתיק — כיון שמצד הענין ד"אתה בחרתנו" בכחם של ישראל להמשיך למטה את הענינים הכי נעלים.

וזהו גם הכח לענין ד"ושמחת בחגך" — שהחידוש ד"בחגך" הוא שבני ממשכים למעלה מבחי' הבל"ג שמצד ציווי הקב"ה, וממשיכים זאת למטה עד לדרגא הכי תחתונה דריקוד ברגלים — כיון שמצד הענין ד"אתה בחרתנו" ישנו הכח להמשיך העצמות למטה.

יז. וזהו גם ביאור הענין דשמחת תורה, שפירושו שבני משמחים את התורה⁶⁰ — דכיון שבני מושרשים בעצמותו ית', למעלה משרש התורה⁶¹, לכן בכחם לשמח את התורה, ע"ז שממשיכים בה בחי' העצמות כו'.

וכל זה — לפי שגם כפי שבני נמצאים למטה הרי הם מאוחדים עם עצמותו ית', ובאופן שאין זולתם, כי אם "ישראל ומלכא בלחודוהי"⁶².

וענין זה נפעל כבר ביוהכ"פ, כמובן ממ"ש בירושלמי⁶³ על הפסוק⁶⁴ "וכל אדם לא יהי באוהל מועד", "אפילו אותן שכתב בהן⁶⁵ ודמות פניהם פני אדם", שהם אופנים חיות ושרפים כו'; ומיוהכ"פ הרי זה נמשך — באמצעות סכך הסוכה כו' — בשמע"צ ושמח"ת בגילוי וקליטה בפנימיות.

וזהו סיבת השמחה דשמח"ת, שיהודי רוקד בשמחה בלתי מוגבלת, וממשיך אותה בפנימיות, וכנ"ל (ס"ו) שאע"פ שהריקוד הוא בכל אברי הגוף, הרי כל אבר רוקד לפי אופנו, והיינו לפי שהכוונה היא שהשמחה שלמעלה ממדידה והגבלה תומשך במדידה והגבלה, כך, שבכל אבר, כפי שהוא במציאותו, תומשך בפנימיותו שמחה שלמעלה מהגבלה.

וממשיכים זאת למטה מטה עד לבחי' עקביים, כפי שרואים במוחש שכל ענין הריקוד הוא ע"ז שעקביים (החלק הכי תחתון שברגל גופא)

60 ראה ד"ה להבין ענין שמחת תורה דיום שמח"ת (לקמן ע' ... ואילך). וש"נ.
61 נזכר גם המבואר בארוכה בהמשך תער"ב (ח"א ע' שעד [ח"ב ע' תיקד] ואילך)
אודות ה' המדרגות שבתורה — חסר הענין (המור"ל).
62 ראה זהר ח"א סד, א"ב. רח, ב. ח"ג לב, א.
63 יומא פ"ה סה"ב. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1153.
64 אחרי טז, יז.
65 יחזקאל א, יוד.

וזהו הטעם שלוחות שניות הם באופן ד"כפלים לתושי"⁴⁵ — שבהם נתגלה אמיתית ענין הבלי גבול שבתורה, ועד ל"עלמות אין מספר"⁴⁶, "אלו הלכות"⁴⁷, היינו, שגם כשנמשך בענינים פרטיים שבגדר מספר, הרי זה באופן ד"אין מספר".

ועפ"ז מובנת השייכות המיוחדת של "ושמחת בחגך" לשמח"ת — כיון שהמעלה ד"בחגך" על "ושמחת", שבכחו של יהודי לפעול שמחה גדולה יותר מאשר השמחה שמצד ציווי הקב"ה, שייך במיוחד למעלת עבודת התשובה שמצד המטה שבלוחות שניות, שעל זה היא השמחה דשמח"ת.

וע"פ המבואר לעיל שהשמחה שמצד ציווי הקב"ה "ושמחת" היא בבחי' בלי גבול, הרי מובן שההוספה ד"בחגך" ע"י עבודת בני היא בבחי' בלי גבול נעלה יותר.

יג. וענין זה ראינו בהנהגת רבותינו נשיאינו בעת הריקודים דשמח"ת (כנ"ל שהענין ד"ושמחת בחגך" שייך במיוחד לשמח"ת):

עצם ענין הריקודים כו' אצל בעל שכל, שמניח את ההתעסקות במושכלות ופונה לרקוד — הרי זו כבר יציאה ממדידה והגבלה; ובזה גופא ניתוסף עוד ענין — ההשתדלות שהריקודים גופא יהיו למעלה מהגבלה, כפי שראו בעיני בשר כל העומדים מסביב, שהריקודים נערכו באריכות הזמן, ובכל החיות וההתלהבות כו'.

וע"פ תורת הבעש"ט⁴⁸ שכל דבר שיהודי רואה או שומע הוא הוראה בעבודת ה', מובן, שכל אלו שראו זאת, וכן אלו ששמעו זאת אח"כ, צריכים גם הם להתנהג באופן כזה.

והיינו, שזהו ענין ששייך לכל אחד מישראל, אפילו למי שנמצא למטה ביותר — כי, כשם שכללות עבודת התשובה היא למטה דוקא (וכמשנת"ל⁴⁹ שהכח לעבודת התשובה הוא למטה דוקא, בגלל ששם ישנו אור הבלי גבול כו'), כן הוא גם בנוגע לענין ד"ושמחת בחגך" (שהרי ההוספה ד"בחגך" על "ושמחת" היא ע"ד מעלת בעלי תשובה על צדיקים), ששייך למטה דוקא, לכל אחד מישראל, גם מי שנמצא למטה ביותר, שמבלי הבט על מעמדו ומצבו ברגע שלפנ"ז, הנה בבוא שמח"ת, יש בכחו לפעול שמחה בלי גבול, באופן נעלה יותר מהשמחה בל"ג שמצד ציווי הקב"ה.

ועי"ז ממשיך שמחה גדולה על כל השנה, שמחה מופלגה בכמות

45 ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.
46 וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).
47 ראה ד"ה כי חלק הוי' עמו דש"פ האזינו, י"ב תשרי פ"ה (לעיל ע' ...). וש"נ.
48 ראה שמו"ר רפמ"ו.
49 נסמן בלקו"ש חכ"ט ע' 111.
49 ראה ד"ה כי חלק הוי' עמו דש"פ האזינו, י"ב תשרי פ"ה (לעיל ע' ...). וש"נ.

ושמחה מופלגה באיכות, בלימוד התורה וקיום המצוות וגם "בכל דרכיך דעהו"⁵⁰, והרי שמחה פורצת גדר⁵¹, ועאכו"כ שמחה גדולה שפורצת כל הגדרים, ועד ל"שמחת עולם על ראשם"⁵².

* * *

יד. כיון שהקב"ה מצוה לבנ"י להיות בשמחה, ולא רק בשמחה מוגבלת, אלא גם בשמחה שלמעלה ממדידה והגבלה, ועד שיוסיפו גם בשמחה שלמעלה ממדידה והגבלה שמצד למעלה (כנ"ל בארוכה), הרי בודאי שיש לבנ"י כח על זה, כיון ש"איני מבקש כו' אלא לפי כחן"⁵³. והכח להוסיף גם על הבל"ג שמצד למעלה — הוא מצד הענין ד"אתה בחרתנו מכל העמים"⁵⁴ שנפעל במ"ת⁵⁵.

ואף שנת"ל (סי"ב) שהענין ש"הקב"ה גוזר גזירה וצדיקים מבטלין אותה" הוא מצד עבודת התשובה ששייכת ללוחות שניות — הרי גם הנתנית כח על עבודת התשובה קשורה עם הענין ד"אתה בחרתנו" שבמ"ת, שאז ניתנו כל הענינים, כולל גם הענין דלוחות שניות, ועד לשלימות הענין דדירה בתחתונים⁵⁶ שיהי' לעתיד לבוא נשגם זה נכלל בלוחות שניות, שלכן נקראים גם בשם לוחות אחרונות, כיון שבהם נמצא תכלית העילוי הכי אחרון], שכל זה ניתן כבר במ"ת;

אלא שבפועל הרי זה מתגלה ע"י לוחות שניות, כיון שיש צורך בענין ד"דירה בתחתונים" (לא כפי שהוא ברצון הקב"ה, "נתאוה כו"⁵⁶, אלא) כפי שנעשה בפועל ע"י מעשינו ועבודתינו, אבל הנתנית כח על זה היא מהענין ד"אתה (הקב"ה בעצמו) בחרתנו מכל העמים. . ורוממתנו מכל הלשונות", שמצד זה יש בכחם של בנ"י לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

טו. והענין בזה:

רואים במוחש, שענין שנעשה מצד הבחירה הוא בתוקף יותר ומגיע בעומק יותר מאשר ענין שנעשה מצד הטבע או מצד חשבון מסויים. כאשר אדם עושה דבר מסויים בגלל שידוע שע"י יתוסף לו תועלת ורווח, אין זה בתוקף כ"כ, ויכול להשתנות כו', דכיון שעשיית הדבר אינה מצד עצמו, אלא רק בגלל שע"י ישיג איזה רווח, הרי מובן, שאם יש

(50) משלי ג, ו. וראה ברכות טג, א.
 (51) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. ועוד. וש"נ.
 (52) ישע"י לה, יו"ד. נא, יא.
 (53) תנחומא נשא יא. במדב"ר פ"ב, ג. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא פל"ו.
 (54) נוסח תפלת יו"ט.
 (55) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח ס"ס ס"ד.
 (56) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.
 (57) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סרפ"ח ס"ג.
 (58) פ' שופטים טז, יט.

אפשרות להשיג הרווח ע"י ענין אחר, אפילו אם הוא ענין הפכי מהענין שעשה לפני"ז, אזי יוכל לעזוב הענין הקודם ולהתחיל ענין אחר.

ואפילו בנוגע לדבר שאדם עושה בגלל שאוהב את הדבר מצד טבע מדותיו, הנה כשיהי' דבר אחר, אפילו הפכי, שמאיזה טעם יכריע את טבע מדותיו, הנה אע"פ שלא שייך שיהי' לו רגש של אהבה כלפי דבר זה שהוא היפך טבע מדותיו, יכול להיות שיבחר לעשות הדבר ההפכי.

וכפי שמצינו לדינא בנוגע לשבת, שאף שמצוה לענוג, ולכן אסור להתענות בו, כיון שתענית הוא היפך העונג — מותר להתענות תענית חלום⁵⁷, לפי שרצון הנפש מכריע את הצער שמצד התענית. ומזה מובן גם בנוגע לענין האהבה שמצד טבע המדות, שרצון הנפש יכול להכריע את טבע האהבה.

ועד"ז בנוגע לענינים שנעשים מצד השכל — שע"י הרצון יכול להיות חלישות בדבר, ועד לשינוי לגמרי. וכידוע בפירוש הכתוב⁵⁸ "כי השוחד יעור עיני חכמים", שאין הכוונה שמצד השוחד ירצה לפסוק להיפך ממה שמבין בשכלו, אלא שהשוחד מטה את השכל, והיינו, שאף שהתורה אומרת שהוא "חכם", פועל השוחד להטות את שכלו, כיון שהרצון מטה ומשנה את השכל.

הדבר היחידי שבו לא שייך שינוי ואפילו לא חלישות — הרי זה כאשר בוחר בדבר בבחירתו החפשית, כי, בחירה חפשית היא לא מצד חשבון מסויים, או מצד תכונה פרטית שבו, טבע המדות וכיו"ב, אלא מצד עצם מציאותו, ולכן לא שייך בזה שינוי או חלישות, כיון שזהו העצם שלו.

וזהו האמור לעיל שענין שמצד בחירה חפשית הוא בתוקף יותר ומגיע בעומק יותר: בתוקף יותר — שלא שייך בו שינוי וחלישות, ובעומק יותר — שנוגע בעצם מציאותו.

טז. וכן הוא בענין הבחירה למעלה — "אתה בחרתנו מכל העמים" — שבחירת הקב"ה בבנ"י היא מצד עצמותו ית', ולכן היא בתוקף בלתי מוגבל, שלא שייך בה שינוי וחלישות ח"ו.

וענין זה ישנו רק אצל נשמות ישראל, שהם "חלק אלקה ממעל ממש"⁵⁹, שפירושו, שעצמותו ית' ממש בא למטה ממש (כידוע ב' הפירושים ב"חלק אלקה ממעל ממש": אלקה ממש, ומלשון מישוש), וע"י יש לו את הכח לעשות דירה בתחתונים.

(57) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סרפ"ח ס"ג.
 (58) ראה גם תו"מ חס"ז ע' 428. וש"נ. פירושים מרבתינו נשיאינו לשם (ע' ... ואילך). וש"נ.
 (59) תניא רפ"ב (וראה תניא עם לקוט